

GW/DR

Katowice, dnia 19 czerwca 2026 roku

Stowarzyszenie MOST

ul. Wolności 274, 41-800 Zabrze

k.holynski@mostkatowice.pl

e-mailem

EKSPERTYZA PRAWNA

W SPRAWIE DOPRECYZOWANIA KWESTII PODATKU VAT DLA ORGANIZACJI
POZARZĄDOWYCH PROWADZĄCYCH CENTRA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

I. Przedmiot ekspertyzy

Przedmiotem ekspertyzy jest udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez organizację pozarządową, może być odrębnym od tej organizacji podatnikiem podatku VAT?
2. Jakie konsekwencje będzie miało przekroczenie przez organizację pozarządową kwoty zwolnienia podmiotowego przewidzianego w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług?

Ekspertyzę sporządzono na zlecenie Stowarzyszenia Most w Zabrze (KRS:0000003897).

Ekspertyza powstała w ramach projektu „Akademia NGO – dobre prawo dla integracji” o numerze FERS.04.06-IP.04-0055/23, w ramach tego projektu wniosek o wykonanie ekspertyzy złożyła Fundacja EKologiczna z Koziegłówek biorąca udział w projekcie. Ekspertyzę przygotowano na przykładzie sytuacji faktycznej Stowarzyszenia Most.

II. Zarys stanu faktycznego

Stowarzyszenie MOST jest stowarzyszeniem wpisanym do Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji Oraz Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej pod numerem 0000003897. Stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej i nie jest wpisane do rejestru przedsiębiorców. Stowarzyszenie aktualnie nie

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

GW LEGAL GRABIEC & WÓJCIK

SPÓŁKA PARTNERSKA RADCÓW PRAWNYCH

ul. Józefa Lompy 22/1, 40-038 Katowice

NIP: 9542795578 | REGON: 381005166 | KRS: 0000744288

+48 32 307 55 51 | kancelaria@gw-legal.pl

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

posiada statusu OPP, rozważa jego uzyskanie w przyszłości. Stowarzyszenie może prowadzić zarówno odpłatną jak i nieodpłatną działalność pożytku publicznego w zakresie wskazanym w statucie.

Osobowość prawną posiada stowarzyszenie oraz mogą ją posiadać jego oddziały, utworzone zgodnie z rozdziałem VII statutu stowarzyszenia (§ 6 ust. 1 tego statutu). Stowarzyszenie nie posiada obecnie wyodrębnionych w ten sposób oddziałów.

Stowarzyszenie może realizować swoje cele m.in. poprzez prowadzenie na zlecenie oraz ze środków własnych różnorodnych usług, między innymi Centrów Integracji Społecznej (§ 8 lit. m statutu stowarzyszenia). Stowarzyszenie MOST obecnie prowadzi Centrum Integracji Społecznej (dalej CIS) o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

CIS działa w formie jednostki wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo w sposób zapewniający należyłą identyfikację pod względem organizacyjnym i finansowym, w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników finansowych, z uwzględnieniem przepisów ustawy o rachunkowości, przy czym nie posiada osobowości prawnej (§ 4 Regulaminu Organizacyjnego CIS w Zabrzu). CIS nie sporządza samodzielnie sprawozdania finansowego, nie ma odrębnego identyfikatora NIP, ma natomiast wyodrębniony rachunek bankowy, wydzielone konta księgowe, przychodów i kosztów oraz wyodrębnione kierownictwo, powoływane przez zarząd stowarzyszenia.

Centrum jest powołane do realizacji zadań mających na celu reintegrację zawodową i społeczną osób lub rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej lub kwalifikujących się do objęcia wsparciem szczegółowo wskazanych w Regulaminie Organizacyjnym. CIS realizuje swoje zadania w szczególności poprzez prowadzenie zajęć z zakresu reintegracji społecznej, zawodowej oraz prowadzenie działalności wytwórczej, handlowej i usługowej w trybie art. 9 uzs.

W ramach CIS prowadzona jest zarówno działalność odpłatna pożytku publicznego jak i nieodpłatna. Źródłem finansowania CIS są dochody z działalności odpłatnej oraz dotacje i subwencje. Stroną umów w przedmiocie dofinansowania jest każdorazowo stowarzyszenie.

Stowarzyszenie korzysta obecnie z dobrodziejstwa zwolnienia podmiotowego z podatku VAT przewidzianego w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług. Z uwagi na rosnące przychody związane z CIS, stowarzyszenie powzięło

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

most
STOWARZYSZENIE

wątpliwości, czy możliwe jest wyodrębnienie CIS jako podatnika podatku VAT i jakie będą ewentualne konsekwencje przekroczenia limitu zwolnienia podmiotowego z podatku VAT.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie:

1. Informacji z Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji Oraz Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej KRS;
2. Statutu Stowarzyszenie MOST;
3. Regulaminu Organizacyjnego Centrum Integracji Społecznej w Zabrze;
4. Porozumienia z dnia 29 grudnia 2023;
5. Umowy o dofinansowanie nr UDA-FESL.07.02-IZ.01-0608/23-00;
6. Informacji przekazanych przez zarząd Stowarzyszenie MOST.

III. Analiza prawna

Uwagi wstępne

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej ustawa), opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług podlega m.in. odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju, przy czym nie ma znaczenia, czy dzieje się to w ramach działalności gospodarczej czy odpłatnej działalności pożytku publicznego. Z punktu widzenia organizacji pozarządowych istotne jest również, że zgodnie z art. 29a ust. 1 ustawy, podstawą opodatkowania, co do zasady jest wszystko, co stanowi zapłatę, którą dokonujący dostawy towarów lub usługodawca otrzymał lub ma otrzymać z tytułu sprzedaży od nabywcy, usługobiorcy lub osoby trzeciej, włącznie z otrzymanymi dotacjami, subwencjami i innymi dopłatami o podobnym charakterze mającymi bezpośredni wpływ na cenę towarów dostarczanych lub usług świadczonych przez podatnika.

Co do zasady, opodatkowaniu podlega zatem zarówno sprzedaż towarów i usług jak i uzyskane dotacje, mające wpływ na cenę tej sprzedaży, przy czym istnieją też liczne zwolnienia przedmiotowe, których omówienie przekracza ramy niniejszej opinii.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy, co do zasady zwalnia się od podatku sprzedaż dokonywaną przez podatnika posiadającego siedzibę działalności gospodarczej na terytorium kraju, u którego wartość sprzedaży, z wyłączeniem podatku, nie przekroczyła w poprzednim ani bieżącym roku podatkowym kwoty 240 000 zł. Od tej zasady występują wyjątki, których omówienie przekracza ramy niniejszej opinii.

Zgodnie z kolei z art. 113 ust. 5, jeżeli wartość sprzedaży zwolnionej od podatku przekroczy tę kwotę, zwolnienie traci moc począwszy od czynności, którą przekroczono tę kwotę. Jak wskazano w doktrynie, w takim przypadku „...opodatkowaniu podlega cała transakcja, której dokonanie spowoduje utratę prawa do zwolnienia” (J. Matarewicz [w:] Ustawa o podatku od towarów i usług. Komentarz aktualizowany, Gdańsk 2026, art. 113).

Zgodnie z art. 113 ust. 11, podatnik, który utracił prawo do zwolnienia sprzedaży od podatku, może, nie wcześniej niż po upływie roku, licząc od końca roku, w którym utracił prawo do zwolnienia lub zrezygnował z tego zwolnienia, ponownie skorzystać ze zwolnienia.

Konsekwencją przekroczenia limitu i utraty zwolnienia, jest obowiązek rejestracji jako podatnik podatku VAT i rozliczanie tego podatku na zasadach ogólnych, przy czym opodatkowaniu podlega cała transakcja, której dokonanie spowoduje utratę prawa do zwolnienia.

Status podatkowy Centrum Inicjatyw Społecznych

Zgodnie z art. 3 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, CIS może być tworzone m.in. przez organizację pozarządową, działa wtedy w formie jednostki wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo w sposób zapewniający należyłą identyfikację pod względem organizacyjnym i finansowym, w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisów o rachunkowości.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że taka forma wyodrębnienia nie przesądza o nabyciu przez CIS własnej osobowości prawnej czy choćby zdolności prawnej, co czyniłoby z niej tzw. niepełną osobę prawną. Wspiera to stanowisko m.in. art. 6 ust. 4 ww. ustawy, gdzie wskazano, że w przypadku, gdy instytucja tworząca, będąca organizacją pozarządową, ulega likwidacji, prawa i obowiązki tej instytucji może przejąć gmina właściwa ze względu na siedzibę Centrum. Co do zasady CIS pozostaje zatem związany z tworzącą ją organizacją pozarządową, nie może się od niej oddzielić i nie może istnieć bez niej, poza sprecyzowanym w ustawie wyjątkiem w postaci przejęcia przez gminę.

Wnioski te są zbieżne z ustalonym powyżej stanem faktycznym, z którego wynika, że CIS nie ma osobowości prawnej, nie sporządza samodzielnie sprawozdania finansowego, nie ma własnego NIPu, nie jest stroną umów w przedmiocie finansowania działalności CIS. Z uwagi na brak osobowości prawnej siłą rzeczy CIS nie ponosi też ryzyka gospodarczego ani odpowiedzialności we własnym imieniu, odpowiedzialność tę ponosi stowarzyszenie.

Przechodząc na grunt przepisów podatkowych trzeba wskazać, że zgodnie z art.15 ust. 1 ustawy, podatnikami są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 2, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności.

W niniejszym przypadku podmiotem posiadającym osobowość prawną jest Stowarzyszenie MOST. To ono stworzyło CIS i to ono pozostaje jedynym i wyłącznym podatnikiem podatku VAT dla całej swojej struktury. Aktualnie wszystkie czynności podlegające opodatkowaniu (np. sprzedaż towarów lub usług w ramach warsztatów CIS) są traktowane jako sprzedaż dokonywana przez Stowarzyszenie. Przychody generowane przez CIS muszą być sumowane z pozostałymi przychodami Stowarzyszenia podlegającymi pod VAT w celu weryfikacji limitu zwolnienia.

Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy, działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Jak z powyższego wynika i jak wskazuje się w nauce prawa, „Podatnikiem VAT może być każdy samodzielny (niezależny) podmiot prawny, niezależnie od jego formy organizacyjno-prawnej (osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka nieposiadająca osobowości prawnej), wykonujący działalność gospodarczą w rozumieniu systemu VAT.” (S. Owczarczuk [w:] VAT dla jednostek samorządu terytorialnego. Komentarz do wybranych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług z uwzględnieniem dyrektywy VAT, Warszawa 2025, art. 15). Trzeba tu zwrócić uwagę, że pojęcie działalności gospodarczej na gruncie omawianej ustawy wywodzi się z prawa unijnego, jest zatem autonomiczne i szersze niż np. w przepisach ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, obejmując również podmioty niedziałające w celu osiągnięcia zysku w tym organizacje non-profit (A. Bartosiewicz [w:] VAT. Komentarz, wyd. XX, Warszawa 2026, art. 15).

Istotne jest zatem ustalenie czy CIS wykonuje działalność gospodarczą w rozumieniu omawianej ustawy samodzielnie.

Jak wskazano w nauce prawa „Zasadą jest, że jednostki organizacyjne działające wewnątrz osoby prawnej nie mogą być samodzielnymi podatnikami VAT. [...] podatnikami mogą być jednostki organizacyjne osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

most
STOWARZYSZENIE

i o wolontariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338 ze zm.). Warunkiem możliwości uznania tych oddziałów za odrębnych podatników VAT jest samodzielne sporządzanie przez nie sprawozdań finansowych. Chodzi tu oczywiście o sprawozdanie finansowe w rozumieniu ustawy o rachunkowości. Oddziały organizacji użytku (pożytku) publicznego mogą być samodzielnymi podatnikami za zgodą naczelnika urzędu skarbowego. Wydaje się, że nie jest konieczny specjalny, odrębny tryb występowania o zgodę. Wystarczy złożenie przez oddział wniosku VAT-R (ewentualnie wraz z wnioskiem NIP), zaś zgoda naczelnika urzędu skarbowego będzie wyrażona w decyzji o zarejestrowaniu podatnika.” (A. Bartosiewicz [w:] VAT. Komentarz, wyd. XX, Warszawa 2026, art. 15; tak samo J. Matarewicz [w:] Ustawa o podatku od towarów i usług. Komentarz aktualizowany, Gdańsk 2026, art. 15).

Podobnie w orzecznictwie organów podatkowych przyjęto, że „...podatnikami VAT są jedynie podmioty (przedsiębiorcy) działający w obrocie gospodarczym samodzielnie. Jak Państwo wskazali, Zakłady (Ośrodek i Przedszkole) nie posiadają osobowości prawnej. Jednocześnie podali Państwo, że sprawozdanie finansowe sporządzane i składane jest przez Państwa w ujęciu łącznym, obejmującym dane Państwa oraz Państwa Zakładów wewnętrznych. Ponadto z podanych przez Państwa informacji wynika, że nie są Państwo organizacją pożytku publicznego, o której mowa w art. 15 ust. 3b ustawy. Należy zatem stwierdzić, że Zakłady (Ośrodek i Przedszkole) posiadają więc jedynie samodzielność organizacyjną (są wydzielone organizacyjnie ze struktur Fundacji), natomiast nie dysponują możliwością prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu i na własny rachunek, a prowadzona działalność stanowi jedynie część Państwa działalności gospodarczej. W świetle powołanych regulacji prawnych, podmiotem prowadzącym działalność w formie Zakładów (Ośrodka i Przedszkola) są Państwo (Fundacja). Zakłady (Ośrodek i Przedszkole) nie są odrębnymi podmiotami w stosunku do Państwa, lecz są Państwa częścią, a tym samym nie stanowią odrębnego podatnika podatku od towarów i usług.” (Pismo z dnia 28.11.2025 r., wydane przez: Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, 0111-KDIB3-2.4012.862.2025.1.SR, <http://sip.mf.gov.pl>).

Biorąc zatem pod uwagę wskazaną wyżej charakterystykę CIS, należałoby uznać, że nie prowadzi ono działalności gospodarczej w sposób dostatecznie samodzielny, w konsekwencji czego nie jest odrębnym od stowarzyszenia podatnikiem. Jest to jednak kwestia ocenna i nie w pełni jednoznaczna. W starszym orzecznictwie przyjmowano bowiem, aczkolwiek w stosunku do CIS tworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, że są one dostatecznie samodzielne i winny być odrębnymi podatnikami (A. Michalik, Centrum Integracji Społecznej Jako Alternatywna Forma Ograniczenia Wykluczenia Społecznego, Studia Prawnicze KUL 2(66) 2016, s. 119 i powołane tam orzecznictwo; odmiennie Wyrok NSA z 30.10.2018 r., I FSK 2008/15, LEX nr 2626050 i powołane tam orzecznictwo).

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

most
STOWARZYSZENIE

Mając na uwadze powyższe wątpliwości, można rozważyć zwrócenie się przez organizację pozarządową o wydanie indywidualnej interpretacji podatkowej w trybie art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa i zadanie pytania, czy organizacja pozarządowa i utworzone przez nie Centrum Inicjatyw Społecznych, dla celów rozliczeń z tytułu podatku VAT powinny zostać zarejestrowane jako jeden podatnik VAT i w konsekwencji powinny posługiwać się jednym numerem NIP nadanym organizacji pozarządowej.

Przyjmując jednak, że CIS nie jest obecnie odrębnym podatnikiem, wypada na marginesie zasygnalizować możliwe kierunki poszukiwania rozwiązania.

Można rozważyć skorzystanie z regulacji art. 15 ust. 3b ustawy, zgodnie z którym, za zgodą naczelnika urzędu skarbowego, właściwego dla osoby prawnej podatnikami mogą być również jednostki organizacyjne osoby prawnej, będącej organizacją pożytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761 i 1940) prowadzące działalność gospodarczą, jeżeli samodzielnie sporządzają sprawozdanie finansowe.

Warunkiem byłoby zatem posiadanie statusu OPP przez organizację pozarządową, samodzielne sporządzanie sprawozdania finansowego przez CIS oraz uzyskanie zgody właściwego naczelnika urzędu skarbowego.

Można również rozważyć utworzenie w ramach organizacji pozarządowej oddziału, wyposażonego w osobowość prawną. Jeżeli taki oddział będzie samodzielnie w rozumieniu ustawy prowadził działalność gospodarczą, to uzyska status odrębnego podatnika. Podobnie można rozważyć założenie przez stowarzyszenie odrębnej fundacji. Rozwiązania te dotyczą jednak ewentualnych nowych Centrów Inicjatyw Społecznych, bowiem ustawa o zatrudnieniu socjalnym nie przewiduje możliwości „przejęcia” CIS, poza przypadkiem przewidzianym w art. 6 ust. 4.

IV. Wnioski opinii

1. Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez Stowarzyszenie Most z przeważającym prawdopodobieństwem nie może być uznane za odrębnego od tego stowarzyszenia podatnika podatku VAT. Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez organizację pozarządową, może być odrębnym od tej organizacji podatnikiem podatku VAT, jedynie w przypadku spełnienia przesłanek wskazanych w art. 15 ust. 3b ustawy z dnia ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług.

2. Uzyskanie pewnej odpowiedzi wymagałoby zwrócenia się przez organizację pozarządową o wydanie indywidualnej interpretacji podatkowej w trybie art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa i zadanie pytania, czy organizacja pozarządowa i utworzone przez nie Centrum Inicjatyw Społecznych, dla celów rozliczeń z tytułu podatku VAT powinny zostać zarejestrowane jako jeden podatnik VAT i w konsekwencji powinny posługiwać się jednym numerem NIP nadanym organizacji pozarządowej.
3. Przekroczenie przez organizację pozarządową kwoty zwolnienia podmiotowego przewidzianego w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, spowoduje konieczność zarejestrowania organizacji pozarządowej jako podatnika podatku VAT i rozliczania tego podatku na zasadach ogólnych. Opodatkowaniu podlega cała transakcja, której dokonanie spowoduje utratę prawa do zwolnienia.

radca prawny Damian Ruhm

Przygotowując przedmiotową opinię prawną przeanalizowano i polegano wyłącznie na informacjach i dokumentach otrzymanych od podmiotu zlecającego. Nie badano ani nie weryfikowano prawdziwości przedstawionego stanu faktycznego. Niniejsza opinia prawna została sporządzona na zlecenie wskazanego na wstępie podmiotu, jednak prezentuje niezależną oraz subiektywną ocenę autora, dotyczącą prawnych zagadnień przedmiotu analizy. W szczególności prezentowana ocena prawna nie daje gwarancji wyniku danej sprawy w przypadku jej rozpoznawania przez sąd.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

most
STOWARZYSZENIE